

Talk of Development Administration (TDA)

การสรุปบทเรียน การถอดบทเรียน และการถอดรหัสการพัฒนา

กก. ดร. ประชาสรรค์ แสนภักดี Ph.D.

www.prachasan.com

ในปัจจุบันองค์กรต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้
องค์กรแห่งการเรียนรู้ เรื่องหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมในแวดวงคนทำงานและวิทยากรกระบวนการคือ การ
สรุปบทเรียน (lesson learned) การถอดบทเรียน (lesson distilled) และการถอดรหัสการพัฒนา
(development decoded) ผู้เขียนจึงขอถือโอกาสนำเรื่องทั้งสามนี้มาอธิบายเทียบเคียงไว้ในหน้ากระดาษ
เดียวกันนี้โดยเป็นการสรุปประเด็นจากการได้รับโอกาสจากหน่วยงานต่างๆ ให้ทำหน้าที่วิทยากรกระบวนการใน
ทั้งสามเรื่อง เรามาดูกันครับว่าแต่ละเรื่องเป็นอย่างไร

การสรุปบทเรียน (Lesson learned) การสรุปบทเรียนเป็นสิ่งที่เราควรจะทำหลังจากการเรียนรู้
ได้ผ่านไปแล้ว หรือการทำงานผ่านไประยะหนึ่ง บางท่านอาจจะเคยได้ยิน AAR หรือ After Action
Review เป็นการทบทวนหรือสรุปผลหลังการปฏิบัติงาน โดยกระบวนการหลักๆ จะเป็นการนำสิ่งที่เกิดขึ้นมา
สรุปแล้วแสดงข้อมูลออกมา อาจจะเป็นการสรุปในรูปแบบเอกสาร หรือสื่ออื่นๆ การสรุปบทเรียนจะกระทำโดยผู้
ที่อยู่ในบทเรียนนั้น ๆ เช่น การรณรงค์โครงการ การเคลื่อนไหว หรือการฝึกอบรม ผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการจะ
ร่วมกันสรุปบทเรียน หัวใจสำคัญของการสรุปบทเรียนอยู่ที่ผู้เข้าร่วมการสรุปบทเรียนจะต้องตกผลึกความคิดใน
รูปแบบของภาพในใจ (mental model) ก่อนเข้าร่วมเวทีสรุปบทเรียน จึงจะได้บทเรียนที่สมบูรณ์

การถอดบทเรียน (Lesson distilled) กระบวนการถอดบทเรียนควรเกิดขึ้นต่อจากการสรุป
บทเรียน โดยการถอดบทเรียนเป็นเสมือนการดึงเอาบางสิ่งบางอย่างออกมาจากบทเรียนที่มีอยู่ สิ่งที่จะได้จากการ
ถอดบทเรียนอาจจะได้งานหรือความสำเร็จที่มักนิยมเรียกว่า Best Practice รวมทั้งความล้มเหลวที่เกิดขึ้น
(Bad Practice) หลักในการถอดบทเรียนจึงอยู่ที่กรอบแนวคิดที่เราจะใช้ในการถอดบทเรียน อาจจะเปรียบได้
กับดาข่ายดักจับประเด็น เช่น เราต้องการถอดบทเรียนการบริหารการพัฒนาองค์กร เราอาจจะเลือกเอาการทำ
SWOT ในการวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียน เป็นต้น สิ่งสำคัญจึงอยู่ที่ทีมงานจะต้องช่วยกันกำหนดกรอบคิดเพื่อ
นำมาใช้ในการถอดบทเรียน

การถอดรหัสการพัฒนา (Development decoded) กระบวนการสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งก็คือ การ
ถอดรหัสการพัฒนา การถอดรหัสก็คล้ายกับการเปิดกุญแจรหัสที่หากไม่ตรงก็ไม่สามรถจะเปิดได้ หากเราต้องการ
จะประสบความสำเร็จ หรือหลีกเลี่ยงความล้มเหลว เราต้องใช้รหัสอะไร หลักการในการถอดรหัสอยู่ที่เรานำเอา
Best หรือ Bad Practice ที่ได้จากการถอดบทเรียนมาวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อหาคำ (word) หรือประเด็น
(issue) หลักๆ ที่ใช้แทนหรืออธิบายสิ่งนั้นๆ ได้ เช่น กรณี ศ.นพ. ประเวศ วะสี ได้อธิบายการถอดรหัสการ
พัฒนาของในหลวง ท่านถอดรหัสได้สามเรื่องใหญ่ ประกอบด้วย ความดี (Goodness) วัฒนธรรมชุมชน
(Community) และความรู้ (Knowledge) ซึ่งทั้งสามประเด็นเป็นหัวใจของการพัฒนาที่ในหลวงทรงเป็น
ต้นแบบให้กับคนไทยและทั่วโลก เมื่อได้รับรหัสการพัฒนาออกมาแล้วขั้นต่อไปจึงเป็นเรื่องของการนำรหัสการ
พัฒนาไปใส่ในกระบวนการ (coding) เช่น หากจะทำโครงการ หรือการบริหารองค์กร ก็ใส่รหัส ความดี (G)
ชุมชน (C) และ ความรู้ (K) เข้าไปด้วย

ที่ผู้เขียนนำเสนอมานี้คงจะทำให้ผู้ที่สนใจในเรื่องดังกล่าวเกิดความชัดเจนขึ้น ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับทั้ง
สามเรื่องอยู่แล้วก็จะทำให้การทำงานเป็นระบบขึ้น สำหรับผู้ที่สนใจในรายละเอียดเพิ่มเติมสามารถ
download เอกสารในรูปแบบของแผนที่ความคิดได้ที่ www.prachasan.com เอกสารจะอยู่ในส่วนของ

Knowledge Management Corner ทำขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านทุกท่านเกิดความเข้าใจและนำไปใช้งานได้จริง ก็ขอให้ทดลองสรุปบทเรียนชีวิตตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรัก เรื่องการทำงาน เรื่องสุขภาพ จากนั้นก็ถอดบทเรียนความสำเร็จ ความล้มเหลวออกมา ทำยุดคั่นหารหัสด้วยการถอดรหัสชีวิตออกมา เมื่อได้รหัสแล้วขั้นต่อไปคือก้าวไปสู่ความสำเร็จอย่างมุ่งมั่น โดยใช้รหัสชีวนำทางก้าวเดิน....

บทความเผยแพร่ ผ่านวารสารสาธารณสุขขอนแก่น ฉบับที่ 216 ปีที่ 19 เดือน กุมภาพันธ์ 2550 copyright เกษักร ดร. ประชาสรรค์ แสนภักดี (www.prachasan.com)